

EĞİTİMDE YENİ BİR MESLEK DALI OLARAK

YARDIMCI ÖĞRETMENLİK

Doç. Dr. Yakup POYRAZ
Uzm. Abdurrahman GÜÇ

ISBN:978-625-7813-47-1

Editör

Doç. Dr. Burak TELLİ

Kapak

Bülent DURSUN

Mizanpaj

Burhan MADEN

Baskı ve Cilt:

Son Çağ Yayıncılık Matbaacılık

İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı No:48/48

İskitler 06070 ANKARA

Tel: 0312 3413667

Matbaa Sertifika No: 47865

Birinci Baskı: 2020

ASOS YAYINLARI

Çaydaçıra Mah. Hacı Ömer Bilginoğlu

Cad. No: 67/2-4/ ELAZIĞ

e-posta: asosyayinlari@gmail.com

web: www.asosyayinlari.com

Tel: 0532 643 75 23

Yayınevi Sertifika No: 47901

Yayıncının yazılı izni olmadan hiçbir şekilde çoğaltılamaz.

Tüm bölümler intihal.net benzerlik tespit programından geçirilmiştir.

Bu yayını **SÖBIAD** tarafından indekslenmiştir.

Yazarlar, yazmış oldukları bölümlerin özgünlüğünden sorumludur.

EĞİTİMDE YENİ BİR MESLEK DALI OLARAK

YARDIMCI ÖĞRETMENLİK

Doç. Dr. Yakup POYRAZ
Uzm. Abdurrahman GÜÇ

DOÇ. DR. YAKUP POYRAZ

1973 yılında Kahramanmaraş'ta doğdu. Dumlupınar İlkokulu'nu bitirdikten sonra ortaokul ve lise eğitimini Çukurova Elektrik Anadolu Lisesi'nde sürdürdü. Lisans eğitimini 1999 yılında Ondokuz Mayıs Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde tamamladı. Mezuniyetten sonra MEB'de çeşitli okullarda Türkçe, Türk Dili ve Türk Edebiyatı öğretmenliği yaptı. 2007-2011 yılları arasında Bakanlıklar Arası Ortak Kültür Komisyonu tarafından İngiltere'nin başkenti Londra'da öğretmen olarak görevlendirildi. İngiliz eğitim sistemini yakından tanıma ve araştırma fırsatı buldu. Öğretmenlik yaparken aynı anda lisansüstü eğitimine devam etti. 2003 yılında İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde yüksek lisansını; 2008 yılında da Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde doktora eğitimini tamamladı. 2011 yılında yurda döndükten sonra Ondokuz Mayıs Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde doktor öğretim üyesi olarak göreve başladı. 2016 yılında Klasik Türk Edebiyatı alanında doçentlik unvanını aldı. 2018 yılında Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümüne geçiş yaptı ve hâlen burada görevini sürdürmektedir. Alanında yayımlanmış birçok bilimsel çalışmaya imza attı. Temel çalışma alanının yanında eğitim sorunlarıyla da ilgilenmekte ve özellikle Yabancılara Türkçe Öğretimi alanında çalışmalar yapmaktadır. Hâlen KSÜ TÖMER'de müdür olan Dr. Poyraz; iyi derecede İngilizce bilmektedir, evli ve üç çocuk babasıdır.

UZM. ABDURRAHMAN GÜÇ

1979 yılında Manisa'nın Akhisar ilçesinde doğdu. İlk ve orta öğrenimini sırasıyla Isparta, Sakarya ve Çorlu'da tamamladı. 2003 yılında Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi İngilizce Öğretmenliği bölümünden mezun oldu ve öğretmen olarak atandı. 2005 yılına kadar MEB İstanbul İmam Hatip Lisesi'nde İngilizce öğretmeni olarak görev yaptı. 2005 yılında İngiltere'ye gitti. Orada London Metropolitan Üniversitesi'nde İngilizce Öğretmenliği dalında yüksek lisansını tamamladı. 2010 yılında Cambridge Üniversitesinin İngilizce Öğretmenliği sertifika programını tamamladı. Kendi kurduğu eğitim şirketinde özel eğitim hizmetlerini sürdürdü. Londra'da Eğitim Müşavirliği bünyesinde Türkiye'den giden gurbetçi çocuklarına anadilleri ve kültürlerini öğreten bir hafta sonu okulunda yıllarca öğretmen ve idareci olarak görev yaptı. İngiliz okullarında çeşitli araştırma faaliyetleri yürüttü. 2005 yılından bu yana İngiltere'de yaşamakta ve çok iyi derecede İngilizce bilmektedir. Orada dil, eğitim ve sosyal bilimler alanlarında araştırmalar yapmakta ve akademik faaliyetlerde bulunmaktadır. Güç, evli ve iki çocuk babasıdır.

İçindekiler

TAKDİM.....	9
1. YARDIMCI ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNİN TARİHİ GELİŞİMİ	13
2. İNGİLİZ EĞİTİM SİSTEMİNE GENEL BİR BAKIŞ	17
3. İNGİLİZ EĞİTİM SİSTEMİNDE YARDIMCI PERSONEL REJİMİ	23
4. YARDIMCI ÖĞRETMENLİĞİN ÖNEMİ.....	31
5. YARDIMCI ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNİ YAKINDAN TANIYALIM.....	37
6. BİR YARDIMCI ÖĞRETMENİN BİLMESİ GEREKENLER.....	51
7. İNGİLTERE ULUSAL MÜFREDATI	69
8. SÖZEL BECERİLERİN GELİŞTİRİLMESİ	73
9. SAYISAL BECERİLERİN GELİŞTİRİLMESİ.....	89
10. OKULDA UYGUNSUZ DAVRANIŞLAR VE DİSİPLİN SORUNLARI....	101
11. ÖZEL DURUMU OLAN ÖĞRENCİLERLE ÇALIŞMA.....	109
12. ÖZEL EĞİTİM İHTİYACI.....	125
13. ÖZEL EĞİTİM İHTİYAÇLARININ ÇEŞİTLERİ.....	129
14. İKİNCİ DİL ÖĞRETİMİ	155
15. GÖÇMEN YA DA MÜLTECİ ÖĞRENCİLER.....	163
DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER.....	171
SON SÖZ.....	181
KAYNAKLAR.....	183
TERİMLER SÖZLÜĞÜ.....	189
EKLER- FORM ÖRNEKLERİ	195

KISA KISA

- Bu eser Türkiye’de yardımcı öğretmenlikle ilgili derli toplu kaleme alınmış ilk ve tek bilimsel eserdir.
- Her iki yazarımız da İngiltere’de İngiliz okullarının yanında Türk Büyükelçiliğine bağlı çeşitli Türk dernek okullarında uzun süre görev almışlar ve bu kurumlarda gözlemlerini zenginleştirmişlerdir.
- Bu eser oluşturulurken sadece teorik bilgilerden yararlanılmamış, uzun süren bir gözlem ve inceleme sonucunda ulaşılan zengin bir arşivden de faydalanılarak işlenen konular pekiştirilmeye çalışılmıştır.
- Kitapta geçen kişiler ve isimler hayal ürünüdür ve sadece konuyu anlaşılır kılmak amacıyla örneklendirilmiştir.
- İngiltere’de yardımcı öğretmenlikle ilgili temel eserler, 2000-2010 yılları arasında yazılmıştır. Sonraki yıllarda kaleme alınan eserler daha çok konuyla ilgili pratik uygulamaya yönelik eserlerdir. Onun için kitapta kullandığımız kaynaklar daha ziyade bu yıllara ait eserlerdir.
- Bu kitap yardımcı öğretmenlik mesleğinin kolaylaştırıcı bir yol olarak tesis edilmesi ve Türkiye’de uygulanması temennisiyle tavsiye niteliğinde kaleme alınmıştır.
- Kitaptaki resimler, sevgili Barbaros Demir’in kaleminden çıkmıştır ve bu kitap için özel olarak tasarlanmıştır. Bu yönüyle arkadaşımızın katkısı, bizim için değerlidir.
- Kitabımıza editörlük yaparak bize ufuk açan Doç. Dr. Burak Telli hocamıza değerli katkılarından dolayı teşekkürü borç biliriz.

TEŐEKKÜR

Çalışmalarımızda her daim yanımızda olan ve bizlere desteklerini esirgemeyen kıymetli ailelerimize sonsuz teőkekkür ve minnet duygularımızla...

Yazarlar

İTHAF

Bu kitabı; bana bilgiyi öğreten ve bilimde yol almamı sağlayan tüm hocalarıma,
bilimsel serüvende her daim yol arkadaşlarım olan sevgili öğrencilerime,
çok kıymetli aileme ve tüm sevdiklerime armađan ediyorum.

Yakup POYRAZ

İTHAF

Bu kitabı; beni bugünlere getiren muhterem anne-babama,
benden hiçbir zaman desteđini esirgemeyen sevgili eşime,
canımdan çok sevdiğim çocuklarım Süeda ve Bilal'e ithaf ediyorum.

Abdurrahman GÜÇ

TAKDİM

Bu çalışmamızda eğitim sistemi için yeni bir meslek önerisi olarak yardımcı öğretmenlik mesleğini ele alacak ve bu mesleğin İngiltere'deki uygulamasına dikkat çekeceğiz. Yardımcı öğretmenlik, İngilizcede "teaching assistant" olarak adlandırılan ve İngiltere eğitim sisteminde uygulanan bir meslek dalıdır. Tıpkı tercümeyle "öğretim yardımcısı" olarak Türkçeye çevrilebilecek olan bu tamlama yerine bu kavramın karşılığı olarak dilimizde "yardımcı öğretmenlik" teriminin kullanılmasının daha doğru bir yaklaşım olacağını düşündüğümüzden bu kitapta bu tabiri tercih edeceğiz.

Yardımcı öğretmen; eğitim kurumlarında istihdam edilen, gerektiğinde sınıfta öğretmene yardımcı olmak üzere görevlendirilen, gerektiğinde ise eğitim kurumlarının diğer bölümlerinde görev alan, eğitim ve öğretim sürecine katkıda bulunmak üzere istihdam edilen yardımcı personel olarak tanımlanır. Yardımcı öğretmenler, İngiltere'de olduğu gibi Amerika, Kanada, Avustralya ve Avrupa'nın birçok ülkesinde de eğitimin her aşamasında görevlendirilmektedirler. Yardımcı öğretmenler, sınıfta öğretmenle birlikte derse katılıp öğretmene yardımcı olurlar. Aynı zamanda bunlar öğrencilerin derse adapte olmasını, öğrenme gücünü çeken öğrencilerin derse katılmasını sağlayarak sınıfta ikinci bir öğretmen gibi çalışırlar; ancak asla sınıftaki temel öğretmenin önüne geçmezler ve rollerini üstlenmezler. Yardımcı öğretmenler, öğrenim zorluğu çeken öğrencilerle bire bir çalışabildiği gibi onlarla grup çalışmaları da yapabilirler. Ayrıca bu öğretmenler çalışma konularına göre belirli alanlarda uzmanlaşabilmektedirler.

Türkiye'de uygulanmayan bu meslek kolunun gündeme getirilmesinin faydalı olabileceği tarafımızca değerlendirilmiş ve İngiliz eğitim sisteminde olan uygulamalar esas alınarak bu kitap vesilesiyle Türk eğitim sisteminde uygulanması fikri ortaya konmuş ve kamuoyunun takdirine arz olunmuştur.

Türkiye'deki bazı özel okullarda "sınıf annesi" veya "etüt öğretmeni" gibi adlar altında benzeri meslekler bulunur. Ancak bunlar daha çok örgün eğitim dışındaki özel alanlarda, yer yer stajyer öğretmenlere yaptırılan işlerdir. Yine bazı özel anaokullarında "yardımcı öğretmen" adıyla çalışan personeller bulunmaktadır. Bizim ele aldığımız yardımcı öğretmenlik mesleği ise örgün eğitimde öğretmenle birlikte derse giren ve eğitim-öğretim faaliyetlerine bizzat

katılan, tanımlanmış personeldir. Nasıl ki İngiltere’de yardımcı öğretmenler eğitimin kaçınılmaz bir parçası ise Türkiye’de de bu mesleğin kolaylaştırıcı bir faktör olarak zamanla eğitimin her kademesinde uygulanabileceğine inanmaktayız.

Sınıf ortamına adapte olamayan, öğrenme zorluğu çeken, bazı becerilerde zayıflık gösteren öğrencilere yardım edilip onların da eğitim sürecine daha verimli katılabilmesi çok büyük önem taşımaktadır. Yardımcı öğretmenler bu konuda sınıf öğretmenin ve okul idaresinin deyim yerindeyse eli-ayağı konumundadır. Aynı zamanda onlar, öğrencilerle uygun köprülerin kurulabilmesi ve öğrencilere ulaşılabilmesi için gerekli yardımcı personeldir.

Yardımcı öğretmenlik mesleği dünyada doğal bir ihtiyaç olarak doğmuştur. Öğretmen tek başına sınıfta yetersiz kalmakta ve öğrencileriyle iletişimde problemler yaşamaktadır. Öğretmenin tek başına ders müddetince öğrencilerin her birisine yetişmesi ve onlarla yeterince ilgilenmesi her zaman mümkün olmamaktadır. Bunun için yardımcı öğretmen, sınıf içinde öğrencilerle bireysel olarak ilgilenecek ve eksik kalan noktaları tamamlayacak bir “ikinci öğretmen” veyahut “öğretmenin fazladan bir kolu” gibi bir görev üstlenmiştir.

Yardımcı öğretmenlik, sadece para kazanmak için yapılabilecek bir meslek değildir. Zaten bu amaçla bu işi yapan bir insanın bunu uzun süre devam ettireceğini beklemek fazlaca iyimserlik olur. Bu mesleğin ödülü, aslında mesleğin içinde saklıdır. Nasıl ki öğretmenlik mesleği sadece para kazanmak veya zengin olmak amaçlı değilse yardımcı öğretmenlik de aynı şekilde kişiye maddiyattan çok, alınan ücretle izah edilemeyecek bir haz verir.

Geride bıraktığımız yıllara kıyasla Türkiye’nin eğitime daha fazla önem verdiği ve daha çok ödenek ayırdığını kabul etmemiz gerekir. Nitekim Avrupa Birliğine uyum sürecinde yapılan köklü reformlar, ayrılan ödenekler, harcanan emek ve yapılan masraf, konuyla ilgilenen herkesin malumudur.

Öte yandan, okullarımızda hâlen öğretmen açığının olduğunu dikkate alırsak yardımcı öğretmen istihdam edilmesi lüks gibi görünebilir. Gayet tabiidir ki sınıflarımızın yardımcı öğretmenden önce asıl öğretmene ihtiyacı vardır. Ama öğretmen açığı yardımcı öğretmenliğin uygulandığı Avrupa ülkelerinde de vardır. Örneğin İngiltere’de kadrolu sınıf öğretmeni olmayan çok sayıda ilkokul; kadrolu ders öğretmeni olmayan birçok ortaokul ve yüksekokul vardır. Oysa bu durum okulların yardımcı öğretmen istihdam etmesini engellememektedir. Bilakis okullar, ihtiyaç olduğu takdirde sözleşmeli olarak hem öğretmen hem de yardımcı öğretmen işe alabilirler. Bizce Türkiye’de de özellikle bu meslek üzerinde durulmalıdır. Öncelikle konunun zaruri bir ihtiyaç olup olmadığı değerlendirilip karara bağlanmalıdır. Bu amaçla Milli Eğitim Bakanlığı ve üniversiteler bununla ilgili araştırmalar yapmalıdır. Bu araştırmalar çerçevesinde pilot okullarda yardımcı öğretmenlik uygulaması

denenebilir ve bu öğretmenlerin eğitime katkıları değerlendirilerek raporlar oluşturulabilir. En nihayet gerekliliğine karar verilmesi durumunda uygulamanın önünde pek fazla engel kalmayacaktır.

Ayrıca ülkemizin bir gerçeği olarak başta Suriyeli mültecilerin çocukları olmak üzere mülteci ve göçmen ailelerin çocuklarının okullarda adaptasyonunun sağlanması ve Türkçenin bu öğrencilere etkin bir şekilde öğretilmesi konusunda da ders öğretmenleri bu tür bir yardımcı öğretmenin varlığına şiddetle ihtiyaç duymaktadırlar.

Öncelikle devletin bu mesleği ciddi anlamda değerlendirip planlama yapması; gereken ödeneği ayırması; bu mesleği icra edecek personeli yetiştirmesi gerekir. Bu da hükümetlerin ve Milli Eğitim Bakanlığının tercihleriyle bağlantılı bir durumdur. Ancak bu alanda istihdam sağlanırsa “atanamayan öğretmen” probleminin çözümünde de önemli katkılar sağlanabilecek, birçok diplomalı işsiz öğretmen adayına istihdam imkânı sağlanmış olacaktır.

Bu çalışmayla yapmaya çalıştığımız; konuya dikkat çekmek, farkındalık oluşturmak, bu meslek hakkında, özellikle İngiltere’deki uygulaması hakkında, bilgi vermektir. Ülkemizde bulunan binlerce okul ve yüz binleri bulan eğitim-öğretim kurumunu ve bunun sorunlarını düşündüğümüzde, eğitim sistemimize böyle yeni bir meslek tanımının oluşturulmasının ve uygulanmasının çok da kolay olmayacağı söylenebilir. Ama bunun mümkün olduğunu ve sadece üzerinde yeterli miktarda araştırma, planlama ve pratik yaparak verimli bir şekilde kullanılabilir hâle getirilebileceğini iddia edebiliriz. Son söz olarak İngiltere gibi Avrupa ülkelerinde, Amerika, Kanada gibi ülkelerde yıllardır uygulanmış ve günümüzde faydası ve gerekliliği tartışma götürmeyen bu mesleğin Türkiye’de de uygulanmasının faydalı olacağına inanıyoruz.

Bu eserimizin geniş bir kitleye faydalı olması amacıyla kitabımızda açık, sade ve anlaşılır bir dil kullanmaya özen gösterdik. Mümkün olduğunca bilimsellikten uzaklaşmadan ama konuyu bilimsel terminolojiye de boğmadan meramımızı anlatmaya gayret ettik. Düşüncelerimizi şekil, resim ve formlar ile zenginleştirmeye çalıştık. Ayrıca konunun özü olan kimi kısımları maddeler hâlinde sıralayarak daha anlaşılır kılmak için gayret sarf ettik. Kavramsal çerçevenin daha anlaşılır bir hâle gelmesi adına da gerçek hayattaki yardımcı öğretmenlik uygulamalarına kitapta yer verdik.

Son olarak şunu ifade edebiliriz ki; bu çalışma, her ne kadar yardımcı öğretmen odaklı bir çalışma olsa da anlatılan konular itibarıyla kuşatıcı bir bakışla eğitimin genel sorunlarına bakmakta ve eğitimin geleceğine projeksiyon tutmaktadır. Bu eser, eğitimde kaliteyi önceleyen bir perspektifle meselelere yaklaşmaktadır. Bundan dolayı değişik bakış açıları ve yaşanmış örnekleriyle

çalışmamızın eğitimin genelinde yeni ilhamlara kapı aralaması ve faydalı olması en büyük temennimizdir.

Gayret ve çalışma bizden, başarı Allah'tandır.

Aralık 2020

Yakup POYRAZ & Abdurrahman GÜÇ